ئاگری سۆری جەنگ و هەرزانفرۆشی کورد

جەمال نەبەز

ئاگری سۆری جەنگ وا لەبەر دەرگەی کوردستان بڵێسەی دێ، جیهان بووە بەدوو بەشەوە: بەشێکی "بەرەی جەنگی دژ بە سەددام" بەسەرکردەیەتیی ئەمریکاو بەریتانیاو، بەشێکیشی گوایە "بەرەی ئاشتی" بەسەرکردەیەتیی فەرەنساو ئەڵمانیاو رووسیاو چین. بەرەی گوایە "ئاشتی" دەڵێن: "ئەمریکا مەبەستی لەم جەنگە ناڕەواو دەستگرتنە بەسەر نەوتی عێراقدا". بەڵام کورتە سەرنجدانێکی رابوردوو و ئێستەی دەوڵەتانی فەرەنساو ئەڵمانیاو رووسیاو چین" بەسە بۆ ئەوەی باوەڕ بەوە بهێنین کە ئەم رژێمانەی ئەوڕۆ خۆیانکردووە بە "کۆتری ئاشتی"" هەر ئەو رژێمە هەڵمەتە کاسەو بێڕەوشت و چاوچنۆکانەن" کە بۆ پاراستنی بەرژەوەندیی ئابووریی خۆیان" سالآنی ساڵ سەددام و رژێمە تێرۆریستەکەیان بەهەموو جۆرە چەکێکی قڕکەر پڕ چەك کردووەو، چاویان لەوە پۆشیوە کە رژێمی سەددام، بە بەر چاوی هەموانەوە" ئەنفالی لەکورد کردووەو، هەڵەبجەو سەردەشت و بادینان و زەردیئاوا (قەراخ)ی کیمیابارانکردووەو، نیو ملیۆن کوردو، یەك ملیۆن عێراقیو ئێرانیو کوێتیی کوشتووەو، ملیۆنێك کوردو دوو ملیۆن عێراقی دەربەدەر کردووەو، چوار هەزار گوندی کوردستانی لەگەڵ زەوی تەختکردووەو، هەر کەسێکیش کەمە رەخنەیەکی لێگرتبێ، یان زمانی بڕیوە، یان گوێی بڕیوە، یان چاوی هەڵکوڵیوە، یان دەستدرێژیکردووەتە سەر ناموسی خۆیو کەسوکاری، یان بەجۆرێك لەنێوی بردووە. بەڵام ئەوڕۆکە ئەمریکا هاتووەتە سەر ئەوەی کە لەمانی سەددام و رژێمەکەیدا مەترسییەکی گەورە بۆ خۆیان دەبینن و، ئەم هەڵوێستەشیان لەهێندێك رووەوە لەگەڵ بەرژەوەندیی کوردو خەڵکی عێراق یەکدەگرن، ئەوەتە دەوڵەتانی بازرگانیکەر لەگەڵ سەددام، کەوتوونەتە باسی "ئاشتیو ئاشتیخوازی"!و "گوێڕایەلیی" بڕیاری "کۆمەڵی نەتەوە یەکگرتووەکان" –ببوورن– دەوڵەتە یەکگرتووەکان" وەك ئەوەی سەددام لەماوەی یانزە ساڵدا (17) بڕیاری دەوڵەوتە یەکگرتووەکانی ژێر پێ نەخستبێ! سەیر ئەوەیە، وەزیرەکانی فەرەنساو ئەڵمانیا دەفەرموون کە "مافی گۆڕینی رژێمی عێراق بەدەستی ئەمریکا نییە، بەڵکو بەدەستی گەلی عێراق خۆیەتی". بەڕاستی فەرەنساییەك و ئەڵمانییەك، دەبێ زۆر روویان قایم بێ" کە لەم قسەیە شەرمنەیانگرێ، ئەگەنا گەلی ئەڵمانیا نەبوو کە رژێمی هیتلەری رووخاندو، گەلی فەرەنساش نەبوو کە لەشکری هیتلەری لەفەرەنسا دەرکرد، بەڵکو لەشکری ئەمریکاو بەریتانیاو هەڤاڵبەندەکانیان بوون کە رژێمی ئەڵمانیای نازییان رووخاندو سەربەستییان بەگەلانی ئەڵمانیاو فەرەنسا بەخشی، کە ئەوەتە ئەوڕۆ پاداشی ئەو کارە وەردەگرنەوە.

خۆش ئەوەیە، ئەوڕۆ هەردوو بەرەکە، دەستیانکردووە بەجنێودانبەیەك. وەزیری بەرگریی ئەمریکا رۆنالد رامسفیلد بەرامبەر هەڵوێستی فەرەنساو ئەڵمانیا گوتی: ئەم دووانە "نوێنەری ئەورووپای کۆنن، نەك ئەورووپای نوێ". لەوەرامی ئەمەدا خانمە وەزیری دەرەوەبەر، لەکابینی

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

شیراکدا گوتی: "ئەز خەڵکی ئەو شارەم کە جەنەراڵ کامیرۆن تێیدا لەدایکبووە. ئەز هەر قسەکەی وی دووبارە دەکەمەوە". ئەم جەنەراڵ کامیرۆنە سەرکردەیەکی سوپایی بوو لەشکرەکەی ناپلیۆن لەشەڕی واتەرلوودا. کە فەرمان هاتووە بۆی" خۆیو تیپەکەی بدا بەدەستەوە، تەنێ یەك وشەی دەربڕیوەو گوتوویەتی: "گوو"! خۆزگە خانمی وەزیری شیراك" ئەو قسە نەستەقەی کوردی بزانیبایە، کە دەڵێت" "مەلێك هەیە هەردوو چاوی کوێرەو قاچێکیشی شەلەو ساڵی جارێکیش دەخوێنێو کە خوێندی" دەبێژی: "گوو"!".

بێجگە لەمەش، ڕۆژ لەدوای ڕۆژ، وەك ئەوەی بوو بێتە "مۆدە"، لەهەموو جیهاندا خەڵك، بەزۆری ئەوانەی خۆیان بە چەپی دەزانن و، بەیادی ئەو سەردەمەی کە "چەپییەکان" چەپڵەیان بۆ "ئاشتیخوازی"ی ڕژێمی سۆڤێت و "چینی گەلێر" لێدەدا، بەهەزاران و هەزاران دێنە سەر جادەو داوای "ئاشتی" دەکەن، گوایە بۆ پاراستنی "گەلی عێراق"و "منداڵانی عێراق" وەك ئەوەی گەلی عێراق هاواریکردبێتە ئەم "ئاشتیخوازانە" بۆ ئەوەی سەددامی "سەرکردەی تەنگانە"و "پاڵەوانی" شەڕی "أم المعارك"و "ئازادیخوازو دیمۆکرات"" لەدەست "جەنگخوازان" بپارێزن بۆی.

ئەرێ. . . ئەمە باری ئەوڕۆی خەڵکی ئەم جیهانەیە کە زۆربەی هەرە زۆریان دوورن لەجەنگەوە. بەڵام زۆر بەداخەوە، هەڵوێستی سیاسەتبازانی کورد کە ئاگری جەنگەکە بەمزووانە لەوڵاتەکەیاندا هەڵدەگیرسێ، لەحیزبحزبێنەو، چاوەڕوانیی بێ بەرو، و دڵخۆشیخۆدانەوەی ناشیانەو، خەیاڵپلاوی، ناچێ بەولاوە، لەکاتێکدا کە داگیرکەرانی کوردستان، دەمێکە خۆیان تەیار کردووە بۆ ئەوەی ئەگەر ئەمریکا دەستی لە سەددام وەشاند، نەك کورد هیچی دەستنکەویو بەس" بەڵکو ئەو سەربەستییە کەمەش کە بەسایی هەلومەرجێکی نێو نەتەوەییو ڕێککەوتەوە، لە "هەرێمی نەفرین"دا دەستیکەوتووە" ئەوەشی لەدەستبچێ.

ئا لەم بارودۆخە ناسکەدا ژمارەیەك لە ڕۆشنبیرانی دڵسۆزی کورد کەوتوونەتە خۆیان بۆ بیروڕا گۆڕینەوەو، وتوویژ" بۆ هێنانە کایەی هەڵوێستێکی کوردانەی سەربەخۆ لەبارەی جەنگ و دواڕۆژی کوردو عێراقەوە. نموویەك بۆ ئەمە، ئەو سەمینارە بوو کە "کۆمەڵەی کوردەکانی دەرەوەی وڵات لەئەڵمانیا" لەشاری کوێلن لەڕۆژی 2003/1/15دا بەو مەبەستە سازیکردبوو بۆ من و، هەموو لایەنێکیشی بێ جیاوازی بانگێشت کردبوو. بەڵام حیزبەکان" خودێ لەگوناهیان ببوورێ، وەك خووڕەوشتی هەمیشەییان" کە هەرچی خۆیان نەیانکردبێ، لەدژی دەوەستن، سەمینارەکەیان بۆیکۆت (مقاطعة) کردبوو و" تەنانەت یەکێك لە بەرپرسیارەکانی یەکێك لەو حیزبانە بەتەلەفۆن هەڕەشەیەکی تاوانبارانەی لەڕێکخەری سەمینارەکە کردبوو" ئەوجا بۆ ئەوەی ئەندامەکانیان لە بەشداریکردنی سەمینار بێبەشبکەن، لەو ڕۆژو کاتەدا" کۆبوونەوەیەکی حیزبییان دانابوو، وەك ئەوەی ڕۆژو کات بڕابێ. ئەمە لەکاتێکدا کە" مانگێك لەوە پێش دەیانزانی، لەو ڕۆژەو کاتەدا، ئەو سەمینارە دەبەسترێ. سەرەڕای ئەم هەموو بەربەرەکانیو هەڕەشەو گوڕەشەی بەعسی وێنانەیەش، سەت کوردی ڕۆشنبیر بەشدارییانکردو، سەمینارەکە نێزیکەی چوار دەمژمێر درێژەیکێشاو هەموو ئەوانەی ویستیان بیروڕای خۆیاندەربڕن" بەوپەڕی

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

سەربەستییەوە دەریـانبڕی‌و کۆبوونەوەکـە بەسـەرکەوتوویی‌و خسـتنەرووی چـەند پێشـنیازێك کۆتاییهـات (ڕاگەیانـدنی "کۆمەڵـەی کوردەکـانی دەرەوەی وڵات" لەلاپـەڕە "2"ی ئـەم ژمارەیـەدا بەرچاو دەکەوێ).

کۆبوونـەوە جەماوەرییەکـەی کـوێلن دەریخسـت کـە ڕۆشـنبیرانی کـورد ئاشـتیی نەتـەوەیی‌و ڕزگـاریی کوردسـتانیان دەوێ‌و، نەحلـەت لەهـەموو جـۆرە حیزبحزبێنـەو خۆسـەپاندنی بـەزۆرو، دووبەرەکی‌و ناکۆکینانەوەیـەك دەکـەن لـەنێو ریزەکـانی نەتـەوەی کـورددا‌و، داوا لەکاربەدەسـتانی حیزبەکان دەکەن، کە واز لەوتووێژی نهێنی‌و شاراوە لەگەڵ داگیرکەراندا بهێنن و هـەر وتووێـژێك دەکەن، با بێکەموکورتی بلاّویبکەنەوەو، لەکاروباری چارەنووسسازدا دەستبەجێ بگەڕێنەوە بۆ بیروڕای گەل و، بەبێ گشتپرسییەکی ئازادانە" هیچ جۆرە بڕیارێك نەدەن" چۆنکە ئەگەر وانەبێ" بڕیارەکـەیان ڕەوایـەتی (شـرعیەت)ی نـابێ، بەتایبـەتی" لـەم ڕۆژەدا" کـە کوردسـتان لەبـەردەم جەنگێکی هۆبەهۆدایە، پێویستە بەوپەڕی هۆشیاری‌و سەربەستییەوە" دیبلۆماسێتییەکی ژیرانە بگرنە بەرو، ئەو زیانەی کە کەوتووەو دەکەوێ بەهۆی ڕژێمـی سەددام و جەنگەوە" ڕەپوڕاست بخەنە بەردەست کاربەدەستانی ئەمەریکاو بەریتانیاو، بەهیچ جۆرێك ڕازینـەبن بەهاتنی لەشکری ترك بۆ باشووری کوردستان. شایانی باسە، کە شتێکی جوان نییە بۆ سـەرکردەیەکی کـوردی وەك برای بەڕێز مام جەلال، کە ببێژێ "لەشکری ترك هاوپەیمانمانەو، بەرازیبوونی ئێمە نەبێ نایەتە کوردستانەوە"" چۆنکە مام جەلال خۆشـی باش دەزانێ کە لەشـکری ترك هاوپـەیمان و هەڤاڵبەندی کورد نەبوون و نین و، پرسیش بەو ناکەن، ئەگەر بیانەوێ بێنە کوردستانەوە، با ئەو و بـرادەرە حیزبیەکانیشـی، گـەلێك جـۆرە "تنـازلات"یـان بـۆ ڕژێمـی تـرك و "بـەرەی ترکمـانی"ی دەسکەلای دەستی ڕژێمی ترك کردبێ و بیکەن.

کاربەدەستانی دوو حیزبە دەسەڵاتدارەکە، کە هەر خۆیان بەنوێنەری کورد دەزانن و، حـەپولکی کەس نادەن، پێویستە لەئەمریکا بگەیەنن کە هاتنی لەشکری ترك بۆ باشووری کوردستان بەهیچ جۆرێـك بـەدڵی کـورد نییـەو، بـەهیچ جـۆرێکیش خزمـەتی ئامانجـەکانی ئـەمریکا ناکـات. بـەڵکو کێشەیەکی گەورە دەنێتەوە بۆ ئەمریکاو ترك و ئەو کاربەدەستە کوردانەی ڕێدەدەن بەوە" چۆنکە هاتنی لەشکری ترك بۆ باشوور، مانـای ئاژاوەنانەوەیە لەنێوچەکەدا، ئاژاوەیـەك کە بەهیچ لایـەك بەرینـەگیرێ. باشووری کوردستان قوبرس نییە. نیوەی لەشـکرەکەی تـرك کـوردن و، لەرۆژایـەکی وادا" هـەموو دوژمنـانی دێـرین و نـوێی تـرك دێنـەوە سـەر گۆڕەپـان و، ئەمـەش بـەهیچ جۆرێـك لەبەرژەوەنـدیی ئـەمریکاو بـەریتانیا نییـە کـە جـەنگ و بەیەکـدادان چـەند سـاڵێك درێـژە بکێشـێ. پێویستە هـەر لـەوڕۆوە لەئـەمریکا بگەیەنـدرێ کـە کـورد نایانـەوێ نـەورۆزی 2003یـان ببێتـە نەورۆزەکەی 1947و نەورۆزەکەی 1975 یا ن.

موخـابن" کـورد دیپلۆماسـێتیەکی نـاحیزبی زینـدووی چالاکی نییـە. ئەگـەر ئـەوەی هەبوایـە، دەمێـك بـوو گـەلێك دەسـکەوتی لەئـەمریکا، بەتایبـەتی لـەم ڕۆژە تەنگانیـەدا" وەدەسـتهێنا بـوو. دەوڵەتی ترك، کە گوایە "هەڤاڵبەند"ی ئەمریکایە، ئەمە پەنجا ساڵە پارەو چەك و یارمەتییـەکی فراوانـی هەمـەجۆرەی لەئـەمریکا وەرگرتـووە، مـانی بـەپێوە" بەسـایی ئەمریکاوەیـە. کەچـی

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com

دەوڵـەتی تـرک ئـەم هـەموو پەلپـە دەگـرێ بـۆ ئـەوەی رێ بەلەشـکری ئـەمریکا نـەدا“ بەسـنووری دەوڵەتەکەیـدا تێپـەڕێ. دەزگـەکانی راگەیانـدنی گشـتی لەهــەموو جیهانـدا بـاس لـەناکۆکیی ئـەمریکاو دەوڵـەتی تـرک دەکـەن، بـەهۆی داخوازییـە قورسـەکانی ترکـەوە لەئـەمریکا، بـەڵام باسـی کورد لەکوولەکەی تەڕیشدا نییە، چۆنکە سیاسەتکارانی هەرزانفرۆشی کورد“ هیچ داخوازییـەکی بنچینەییان نییـە. خـۆ ئەگـەر بیشـیانبێ“ ئـەوا لەدزەخونجێنـەو بـەڵێنی دەمـی بـەولاوە“ شـتێکی دیکـەیان دەسـتگیر نـەبووە. هەرچی رژێمـی ترکـە، ئـەوا داوای بەڵگـە بەنووسـین و واژو (ئیمـزا)و بڕیـاری کۆنگرێسـی ئـەمریکا دەکـا، بـۆ مسـۆگەر کردنـی ئـەوەی کـورد هـیچ مـافێکی پێنـەبڕێ. دەنگوباسـەکانی ئـەم دواییـە ئـەوە دەگەیـەنن کـە ئـەمریکا لەگـەڵ رژێمـی تـرک رێککـەوتووە لەسـەر ئـەوەی لەشـکری تـرک بەسـەربەخۆیی بچـێتە باشـووری کوردسـتانەوە. هـەروەها لەسـەر ئـەوە رێککەوتوون کە عێراق نەبێتە وڵاتێکی فێدەراڵیو، لەسەر ئەوەش رێککەوتون کـە کـورد مووسـڵ و کەرکوکیان بەدەستەوە نەبێ. تەنێ ئەوە ماوە کە "بەرەی ترکمانی" –کـە یـەکێك لەسـەرکردەکانی لەم رۆژانەدا، بەتۆمەتی تیرۆریستی لەهەولێر گیراوە– بخرێتە دەستەی بەڕێوەبەرێتیی عێراقی دواڕۆژەوە، بەمـەرجێك هـەر کاتێك ترکمانـەکان دڵیـان شـکێنرا، ئـەوا لەشـکری تـرك بتـوانێ بێتـە مەیدانی کـارەوە“ بـەڵام کاربەدەسـتانی کـورد دەمیـان هەڵناپچڕێو یـەکجار ببێـژن: "هـەی لەبـەر دەوڵەتی ترک مرم، مافی ترکمان بەسەرچاو، بەڵام ئەی مافی بیست ملیۆن کوردی ژێر دەستەی ئێوە؟".

ئـەز نـازانم“ سـەرکردەکانی یـەکێتی کـە هۆیـەکی سـەرەکیی بـوون“ بـۆ هێنانـە پێشـەوەی تۆرانییـەکان لەباشـووری کوردسـتاندا، لـەم بارەیـەوە چ دەفـەرموون؟ ئاشـکرایە هـەموو چـەند خولەکێکی ماوە بۆ نیوەشەوو، جەماوەری بێکەس و بێپشتوپەنای کورد، پەژارەی چارەنووسی خۆیەتی“ خۆ ئەگەر ئەمجارە ریسەکەی بکرێتەوە بەموو، ئەوا دڵنیاین کە کورد جارێکی دی رێی ئەزموونی حیزبحزبێنەو شەرە میلیشا ناداتەوە، پاش ئەوەی یانزە ساڵی رەبەق بەتەمای ئەنجامێکی گەش“ چاوی لەهەموو تاوان و براکوژیو دەرفەت لە دەستدان و خراپەکارییەك پۆشی.

بەرلین 2003/2/22

*میدیا ژمارە 142

PDF created with pdfFactory trial version www.pdffactory.com